

Usporedni prikaz organiziranja korporativnih pravnika

Donosimo kratak prikaz organiziranja korporativnih pravnika u Europi. U članku se razmatra na koji je način riješeno pitanje njihovog statusa. Posebno se analizira sadašnji položaj korporativnih pravnika u Republici Hrvatskoj i predlaže se mogući način njihovog profesionalnog organiziranja.

Način organiziranja u državama Europe

Način organiziranja korporativnih pravnika i njihovo djelovanje razlikuju se od jurisdikcije do jurisdikcije.

Od europskih država razmatrali smo Belgiju, Poljsku, Njemačku, Španjolsku, Ujedinjeno Kraljevstvo, Dansku, Grčku, Irsku, Nizozemsku, Portugal, Italiju, Švicarsku, Češku i Francusku.

U nekim od navedenih država, osim članstva u vlastitim samostalnim organizacijama, korporativni pravници mogu imati status odvjetnika i biti članovi odvjetničkih organizacija, a u nekima niti imaju profesionalnu organizaciju, niti mogu biti članovi odvjetničkih komora.

1. Od razmatranih država izdvajaju se Belgija i Poljska jer u njima korporativni pravници imaju svoje zasebne profesionalne organizacije, regulirane zakonom.

BELGIJA

U Belgiji je 1. ožujka 2000. zakonom utemeljen Institut pravnika u poduzećima, kojim zakonom su definirani uvjeti za stjecanje svojstva člana Instituta.

POLJSKA

Djelovanje profesije pravnih savjetnika regulira se posebnim Zakonom o pravnim savjetnicima, koji se status stječe upisom u registar pravnih savjetnika i polaganjem zakletve. Profesija pravnih savjetnika je paralelna s profesijom odvjetnika pa su odvjetnička komora i Komora pravnih savjetnika dvije paralelne, zakonom regulirane organizacije. Članovi obiju Komora imaju iste ovlasti koje se odnose na zastupanje i savjetovanje, a razlikuje ih radni odnos u poduzeću ili u samostalnom odvjetničkom uredu.

2. U većini država članica Evropske unije (Njemačka, Španjolska, Ujedinjeno Kraljevstvo, Danska, Grčka, Irska, Nizozemska i Portugal) korporativni pravници mogu biti upisani u odvjetničke komore.

U nekim od tih država ti se odvjetnici vode u posebnom registru.

Oni su u cijelosti odvjetnici i na njih se primjenjuju ista pravila.

Odvjetnici koji su istovremeno i korporativni pravници imaju zadatak davanja savje-

ta, sastavljanja isprava, a u većini navedenih zemalja zastupaju pred sudom poslodavca.

NJEMAČKA

Njemački zakon o odvjetništvu (*Bundesrechtsanwaltsordnung - BRAO*) ne razlikuje odvjetnike koji posluju u svom uredu od onih koji su zaposleni u poduzećima (*Syndikus Anwalt*).

Syndikus Anwalt predstavljaju 10% ukupnih odvjetnika, na koje se primjenjuju ista profesionalna pravila.

Zapošljavanje odvjetnika kao korporativnih pravnika, započelo je u Njemačkoj prije više od 100 godina kad su veliki poduzetnici utemeljili svoje pravne odjele tako da su privukli vanjske odvjetnike jer su smatrali da moraju imati stalnu pravnu zaštitu. U suprotnom se vanjski odvjetnici uključuju prekasno, pa se često može spasiti malo od onoga što se moglo spasiti da se djelovalo na vrijeme.

Osim toga *Syndikus Anwalt* bolje poznaje poduzeće, raspolaze s poduzetničkim znanjem i poznaje struku. Kako su većina *Syndikus Anwalta* regrutirana iz redova odvjetnika, trebalo im je u poduzećima u koja su ušli osigurati određenu razinu samostalnosti, koju su sačuvali zato što su zaposleni kao korporativni pravници, a istovremeno su zadržali status odvjetnika.

Danas su *Syndikus Anwalta* organizirani kao posebna skupina u sklopu BRAO u ASDA (*Arbeitsgemeinschaft der Syndikus Anwalte in Arbeitsvereine*) i imaju specifičan status u svezi sa zastupanjem poduzeća u kojima su zaposleni.

ŠPANJOLSKA

Španjolski zakon poznaje samo jednu kategoriju odvjetnika (*abogado*), bez obzira na ugovornu vezu (mandat ili ugovor o radu) između profesionalaca i stranke.

Abogado, zaposlen u poduzeću, u cijelosti je uključen u život poduzeća, te ga može zastupati.

Specifičnost *abogoda* je da može, osim što je zaposlen u poduzeću, istovremeno imati i vlastite stranke, a oni koji su u radnom odnosu u poduzeću, organizirani su u »*Asociación aspaulda de Abogados de Espana*«.

UJEDINJENO KRALJEVSTVO

U Engleskoj i Walesu pravna profesija je regulirana kroz institut *solicitora* i *barristera*.

Solicitori su organizirani u *Law Society*, dok su *barristeri* članovi *Bar Council-a*.

In house Lawyeri su dio skupine *solicitora* ili *barristera*.

Solicitori, udruženi u *Law Society* su, pak, podjeljeni u *The Commerce and Industry Group* i *Local Government Group*, a svoju profesionalnu djelatnost obavljaju u privatnoj praksi ili kao zaposlenici u poduzećima.

DANSKA

Pravni profesionalci koji su u radnom odnosu, tj. imaju status korporativnih pravnika, ovlašteni su koristiti naziv *advokat* ako su članovi *Danish Bar and Law Society*.

Istovremeno su korporativni pravници osnovali svoje Udruženje pod nazivom Dansko udruženje korporativnih pravnika (*Danish forening for virksomhedsjurister*) pa tako *advokati* koji rade kao korporativni pravници mogu dodatno biti članovi Danskog udruženja korporativnih pravnika.

GRČKA

U Grčkoj se pravni profesionalac, čije je djelovanje regulirano, naziva *dikegoras* koji mogu biti samostalni ili u radnom odnosu.

IRSKA

Kao i u Ujedinjenom kraljevstvu ne postoji razlika između pravnih profesionalaca koji su u radnom odnosu u odnosu na samostalne pravne profesionalce, pod pretpostavkom da su članovi *Law Society* ili *Bar Council-a*.

NIZOZEMSKA

Korporativni pravници u Nizozemskoj mogu biti članovi odvjetničke komore i koristiti se profesionalnim nazivom *advocaat* ili po gradonačelniku Amsterdama Cohenu, koji se založio za zakon za izjednačavanje korporativnih pravnika i odvjetnika dobili su naziv »*Cohen-Advocaat*«.

Osim članstva *Cohen advocaat-a* u Odvjetničkoj komori, postoji i Udruženje korporativnih pravnika pod nazivom *Nederlands Genootschap van Bedrijfsjuristen*.

PORTUGAL

Slično kao u Španjolskoj, pravници u poduzeću mogu biti registrirani kao odvjetnici *advogado*.

3. Zemlje u kojima korporativni pravници ne mogu biti članovi odvjetničke komore: Italija, Švicarska, Češka i Francuska, Hrvatska što istovremeno znači da korporativni pravници nemaju vlastitu profesionalnu organizaciju.

ITALIJA

U Italiji pravni profesionalci koji se imaju pravo upisati u odvjetničku komoru i nose naziv *avvocato*. To je samostalna profesija, neposvoja s radnim odnosom. Izuzetak su zaposlenici u javnoj upravi.

Pravници u poduzeću nisu članovi komore nego *Associazione italiana Iuristi di Impresa*.

ŠVICARSKA

Korporativni pravници ne mogu biti članovi odvjetničke komore. Oni su organizirani u Švicarsko udruženje pravnika u poduzećima *Association Suisse des juristes d'entreprises*. Švicarska, kao konfederalna država sa visokom razinom decentralizacije, dopušta u pojedinim kantonima i osnivanje profesionalnih organizacija korporativnih pravnika.

ČEŠKA

Položaj korporativnih pravnika sličan je onome u Švicarskoj. Udruženje korporativnih pravnika zove se *Unie podnikovych pravniku*.

FRANCUSKA

Korporativni pravници ne mogu biti članovi odvjetničke komore, nego su udruženi u *Association Francaise des Juristes d'Enterprise*.

Korporativni pravници s kvalifikacijama koje su dovoljne za učenje u odvjetničku komoru vode pravnu bitku za reguliranje svog statusa. Očekuje se da će se na valovima demokratizacije i globalizacije u vrlo skoro vrijeme omogućiti ulazak korporativnih pravnika u odvjetničku komoru.

Položaj korporativnih pravnika u Republici Hrvatskoj

U Republici Hrvatskoj status korporativnih pravnika nije posebno reguliran niti je predviđeno osnivanje komore ili neke slične profesionalne organizacije u kojoj bi se organizirali.

Na korporativne pravnice primjenjuju se opći propisi radnog prava, a organiziranje je svedeno ili na neformalno druženje ili na osnivanje udruga koje, u pravilu, djeluju s manje ili više uspjeha. Na taj način Republi-

ka Hrvatska ulazi u onaj mali krug zemalja koje nisu prepoznale prisutnu tendenciju razvijeni zemalja, posebno zemalja EU, da posebno reguliraju položaj korporativnih pravnika.

U Republici Hrvatskoj 30-35% diplomiranih pravnika zaposleno je u trgovačkim društvima i drugim pravnim osobama. Dakle, radi se o skupini koja je, po svojoj veličini, respektabilna i zaslužuje posebnu pozornost. Međutim, neovisno o tome, već iz same činjenice da korporativni pravници zastupaju trgovačka društva u kojima rade, proizlazi posebnost njihovog položaja. Naime, od njih se, osim toga da su vrhunski obrazovani i osposobljeni te da imaju položen pravosudni ispit, traži i izvanredno poznavanje prilika u društvu te upućenost u sve pravne odnose u koje društvo stupa, a s obzirom na to i posebna lojalnost i povjerljivost.

Međutim, djelovanje korporativnih pravnika ne iscrpljuje se samo u njihovom djelovanju prema sudovima, državnim tijelima i sl., dakle prema van kad je njihova uloga identična onoj koju imaju odvjetnici kad zastupaju stranke, već je njihovo djelovanje usmjereno i prema unutra (prema samom društvu). Korporativni pravници nezamjenjivi su kako u kreiranju pravnih odnosa u koje ulazi društvo, tako i onih unutar društva. Redovito sudjeluju u razrješavanju često vrlo složenih međuljudskih odnosa unutar društva, ali i mogućih prijevora do kojih dolazi između organa društva.

Upravo nespretno i nestručno sročeni ugovori, te nerazriješeni odnosi između organa društva unutar samog društva, česti su povod dugotrajnih i skupih sudskih postupaka.

U tim segmentima djelovanje korporativnih pravnika prelazi okvire samog društva u kojem rade jer svakodnevno obavljajući te i slične poslove brane ne samo dignitet svoje struke nego preventivno djeluju u smislu sprječavanja nezakonitih ponašanja i time nepotrebni sudskih postupaka tw daju svoj doprinos oživotvorenju načela vladavine prava i rasterećenju pravosuđa.

Samo ukoliko opisano djelovanje korporativnih pravnika opravdano ukazuje na potrebu zakonskog reguliranja njihovog položaja u funkciji unapređenja njihovog rada, a time i cijele pravne struke - uspostavljanjem odgovarajućeg oblika njihovog profesionalnog organiziranja. Na taj bi se način pošlo stopama razvijeni zemalja koje su, shvativši važnost uloge korporativnih pravnika, posebno regulirale njihov status.

Neki od mogućih načina organiziranja korporativnih pravnika, odnosno zakonodavnih rješenja, mogli bi biti:

1. na temelju zakona organizirati novu, treću pravničku komoru, uz odvjetničku i javnobilježničku - Hrvatsku komoru korporativnih pravnika;

2. izmijeniti i dopuniti Zakon o odvjetništvu, u smislu ustrojavanja posebnog razreda korporativnih pravnika unutar Hrvatske odvjetničke komore;

3. na temelju zakona ukinuti postojeće komore pravnih profesija i organizirati novu jedinstvenu komoru s više razreda (razred javnih bilježnika, razred odvjetnika, razred korporativnih pravnika i razred pravnika).